

TARİHİ KENTLER BİRLİĞİ 2003 YILINA HAZIRLANIYOR ...

Prof. Dr. Metin SÖZEN
ÇEKÜL Vakfı Başkanı

Yirmibirinci Yüzyıl'ın ilk ayları, geride kalan sorunların irdelenmesi, geçmişin çok yönlü gözden geçirilmesiyle geçti. Türkiye'de de benzer bir hesaplaşmanın gerekliliği üzerinde duruldu. Kısır tartışmalardan uzaklaşmanın yolları arandı. Aynı günlerde ülkemiz, yeni oluşumlara, farklı örgütlenmelere tanık olmaya başladı. Dikkatle izlendiğinde, bunlar içinde hızla Türkiye'nin gündemine giren, varlığını kanıtlayan, "**Tarihi Kentler Birliği**"dir. Sağlıklı bir kuruluş sürecinin sonunda, tüm işlemlerin 2000 yılının Kasım ayında tamamlanması, yıllardır "**yerel yönetimlerin ulaşması gereken yeni kimliği için**" değişik yaklaşımların başlamasına neden oldu. Yerel yönetimlerin, sivil toplum örgütlerinin birlikteliğine dayalı farklı örgütlenmelerin yolu açıldı. ÇEKÜL Vakfı, TMMOB Mimarlar Odası, UNESCO Milli Komitesi'nin mecliste temsil edilmeleri, bu alanda değişik kurum-kuruluşların gözlemci üye olmaları, çağın gerektirdiği bir yapıya ulaşmayı hızlandırdı, geniş bir iletişim ortamının yaratılmasını sağladı.

Bursa'daki görkemli kuruluş toplantısının ardından Nisan 2001'de "**Nevşehir Buluşması**", Tarihi Kentler Birliği'nin önemli kararlarının üretilmesiyle sonuçlandı. Birlik başkanı Erdoğan Bilenser, toplantıya katılan "**Avrupa Tarihi Kentler Birliği**" genel sekreteri Brian Smith'e, Türkiye'nin üyelik başvuru dilekçesini verdi. Temel hedeflerin belirlendiği bu toplantı sonunda, "**Türkiye Tarihi Kentler Birliği**", Avrupa Tarihi Kentler Birliği'nin 12. üyesi olarak, farklı ivme gösterecek yeni bir hareketin oluşumunu, diğer ülkelerle birlikte eşzamanlı olarak tamamladı. Bu hızlı gelişmenin temel nedeni ise, çeşitliliğe dayanan doğal-kültürel zenginliğin henüz yitirilmemiş olması, Türkiye'nin "**uygarlıklar tarihinin bir dizi ilklerini**" içermesiydi...

Toplantının bir diğer önemli özelliği de, ülkenin doğal-tarihsel-kültürel varlıklarının korunması yolunda gerekli temel başlıkların ve düzenlemelerin "**bilim-düşün-kültür-sanat-siyaset dünyasının önde gelen kimlikleriyle**" birlikte gündeme getirilmesiydi. Nevşehir'de bunun somut örneği olarak, "**Kültür Öncelikli Turizm**" başlığı altında, yıllardır gerçekleştiremediğimiz bir konu, çok yönlü tartışmaya açıldı. Ülke-bölge-havza-kent ölçeğinde taşınması gereken sorumluluklar, uluslararası ortamlarda yapmamız gerekenler, tüm açıklığıyla belirlendi. Bu tür somut sonuçlara yönelmeyi gerektiren konular, hemen hemen her toplantıda geleneğe dönüşecek biçimde ele alındı. Antalya'da "**Yerel Yönetimler Reformu**", Kars'ta "**Tarihsel Kentlerde Nasıl Bir İmar Düzeni**", Antakya'da "**Tarihi Kentler Birliği'nin 2002 Hedefleri**", "**Koruma Öncelikli İmar ve Planlama**", Tokat'ta "**Selçuklu'dan Günümüze Akan Uzun Yol**", Şanlıurfa'da "**Koruma Bilinci ve Yaygın Eğitim**", Kayseri'de "**Yerel Yönetim Hukukunda Çevre ve Kültür Değerleri**" başlıkları altında çözüm önerilerini de içeren tartışmalar birbirini izledi.

Bu ana başlıklar çevresinde yapılan tartışmalar, **“kuruluşun sağlam zemine oturtulmasına”, “önceliklerin doğru saptanmasına”, “örgütlenmede tutarlı bir yol izlenmesine”** önemli katkı sağlamış, bu arada katılımın niteliği de belirlenmişti. **“Tarihi Kentler Birliği”**nin, yerel-ulusal-evrensel boyuttaki girişimlerini, dünyadaki son gelişmeleri dikkate alarak tasarlaması, 2003 hedeflerinin gerçekçi bir çizgide geliştirmesine ortam hazırlamıştı. Ayrıca bunun olumlu sonuçları, içinde bulunduğumuz 2002 yılında da görülmeye başlamış, örgütlenme sürecinde düşünülen yeni birimler, bu birikimlerden beslenerek gerçekleşmişti. Bunun somut örneği, **“KORDAM/Tarihi Kentler Birliği Belediyeleri Koruma-Planlama-Restorasyon Bilimsel Danışma Merkezi”** dir. Böylesi bilimsel verilere dayalı uygulamaları destekleyen merkezlerin yerel yönetimlerde egemen kılınması, **“zamanın doğru kullanılmasına, dayanışmanın niteliğinin artırılmasına, dağınıklığın önlenmesine”** yönelikti. Ülkemizde birikimleriyle kendilerini kanıtlamış olan **“Tarihi Kentler Birliği Danışma Kurulu”** üyelerinin yoğun çalışmalarıyla yaşama geçen bu birimin verimli bir süreci başlatması, diğer belediyeler için de önemli bir çıkış noktası oldu...

2003 yılı hedefleri içinde, **“komşu ülkelerin kentleriyle farklı işbirliği ortamlarının yaratılması”**, bir diğer öncelikli konu olarak gündeme geldi. Bugüne kadar değişik siyasal dalgalanmalar sonucu köklü işbirliğinin eksikliği, çok yönlü olumsuzluklara ortam hazırlamış, kolaylıkla birlikte üretilebilecek projelerin gerçekleşmesini geciktirmişti. 21-22 Eylül 2001’de **“Kars Buluşması”**nda, Kafkas ülkelerinin kimliğini yitirmemiş kentleri arasında **“eğitim-kültür öncelikli”** geliştirilecek ortak programlarla ilgili ilk adımların atılması ve bunu ekonomik ilişkilerin izlemesi konusu görüşülmüş, 13-15 Eylül 2002’de **“Edirne Buluşması”** sırasında, ülkemizin genel politikası çerçevesinde değerlendirilmesi uygun bulunmuştu. Toplantıya katılan Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer’in yönlendirici konuşmasının ışığında gelişen bu yeni süreçte, hedefe ulaşma yolunda Balkan ülkelerinin hazır oluşu, **“Edirne Buluşması”**nın önemini bir kat daha artırmış bulunuyor. Bilgilerin-birikimlerin-deneyimlerin aktarılmasına, kentlerin yanlışlarını düzeltme doğrularını geliştirme yolunda kalıcı adımlar atmalarına neden olacak bu girişimlerin sonuçları, ülkemizin genel politikası açısından da büyük önem taşımaktadır. **“Tarihi Kentler Birliği”** nin böyle bir yükümlülüğü üzerine alması, sağlıklı kentlere giden yolda değişik bir boyutu yaşama geçirme anlamına gelmektedir. Gelişmeler dikkate alındığında, **“Edirne Buluşması”**, bu şansı yaratacak nitelikte birikimler içermekte, **“Avrupa Tarihi Kentler Birliği”** üyesi olmamız, bu tür ortak yaklaşımları geleneğe dönüştürmeyi kaçınılmaz kılmaktadır...

Burada 2003 hedefleri arasında dikkati çeken diğer bir nokta, yılın başında bildirilen toplantı yerleri ve tarihlerinin, **“bir eylem planının somut sonuçlarının birlikte tartışılabilir biçimde”** belirlenmiş olmasıdır. **“Edirne Buluşması”** da bunu yansıtabilecek biçimde tasarlanmış, **“örgütlenme-dayanışma-üretim sürecinin kazandırdığı yeni değerlerin aktarılmasına”** öncelik tanıyan bir programla çağrı gerçekleştirilmiştir. Burada başta İçişleri-Kültür-Milli Eğitim-Orman-Turizm-Çevre ve ilgili Devlet bakanlıklarının doğrudan katılmaları, valilerin ve belediye başkanlarının doğal-tarihsel-kültürel varlıkların korunması-yaşatılması konusunda geliştirdikleri projelerini ve sonuçlarını zaman yitirmeden aktarmaları, ev sahibi kentin uygulamalarını yerinde sunması, bu konuda hazırlanmış film-sergi-kitap gibi

malzemelerin birlikte değerlendirilmesi, ülkenin temel konularının yetkilileri tarafından çözüm önerileriyle tartışmaya açılması, “ülkenin tüm kesimlerinin deneyimlerini birleştirmelerine”, “ortak karar oluşturma şansını yaratmalarına” sağlıklı bir ortam hazırlamaktadır.

“Kars Buluşması”nda olduğu gibi, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer’in 2002 yılının bu son toplantısına katılması, ülkemizin beklediği “gerçek buluşma” yolunda önemli bir adım, 2003 hedefleri için de güçlü bir “yürüyüş” olacaktır...

21 Ağustos 2002